

TARTU ÜLIKOOL VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Tantsukunsti õppekava

Karoline Suhhov

**Kehakogemuste arhiveerimine läbi
tänavatantsija keha**

Tantsuõpetaja kutse lõputöö

Juhendaja: Anu Ruusmaa

Viljandi 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
PROLOOG.....	5
ESIMENE VAATUS	7
Stseen 1: Töö protsessi kirjeldus.....	7
Stseen 2: Muutus rutiinis ning sellega kaasnev.....	9
Stseen 3: Kehakogemus ning arhiveerimine	11
Stseen 4: Õpetamismeetod	12
TEINE VAATUS	14
Stseen 1: Videosalvestistena esitatud valitud tunni kirjeldus.....	14
Stseen 2: Eneseanalüüs.....	18
EPILOOG.....	20
KASUTATUD KIRJANDUS	22
KASUTATUD ALLIKAD.....	22
SUMMARY	23
LISAD	24

SISSEJUHATUS

Antud töös kirjeldan ning analüüsin oma tantsuõpetaja kutse lõputööna Viljandi Huvikoolis toimiva S-Stuudio põhigrupile antud tunde. Nimetatud stuudios alustades andsin esialgu tunde nii nooremale kui vanemale põhigrupile, kuid lõputööna võtan arvesse vaid vanemat põhigruppi, sest nendega oli mul võimalus pikemalt töötada.

Töö peatükkide ning alapeatükkide pealkirjad on jaotatud näidendilikult. Seda seetõttu, et praktiliselt olles pead tihtipeale end tavapärasest enam analüüsima ning seepärast ka püüdma end objektiivselt kõrvalt jälgida. See jätab tunde nagu katsuksid vaadata mõnd kesist *reality show* 1 põhinevat etendust, mis käsitleb seda kuidas saad hakkama katsumustega, mis ilmnevad noortega tegelemisel. Käesoleva töö puhul tuleks selgitada, et vaatusteks pean suuremaid löike, mis võivad olla järgmisest lõigust eraldatud. Laiemas pildis võib uus vaatus osutada pikemale pausile tegevuses, kuid antud konteksti puhul viitab see teema muutusele. Stseenid on väiksemad osad. Need märgivad tegelaskonna või tegevusala muutust. Minu lõputöös märgivad nad siiski vaid üleminekuid teema alajaotustele.

Minu töö eesmärgiks kujunes õpilaste eneste keha taju kujunemise vaatlus ning tähelepanekute analüüs sellest, kuidas minu poolt õpetatu ning teiste õpetatud tantsutehnikad mõjutavad teineteist. Töös esitatavad küsimused tuginevad Mats Nilssoni, Göteborgi Ülikooli dotsendi, poolt tõstatatud küsimusele, et kas ja kuidas on tantsu võimalik arhiveerida kehas? Kas ja kuidas tantsu edasi kantakse ühelt kehalt teisele (Nilsson 2007)?

Proloog käesoleva töö kontekstis on eellugu sellest, kuidas ma jõudsin lõputöös räägitava tantsugrupini. Samuti on seal kokkuvõtlik ülevaade sellest, milliseid tantsužanre olen ise õppinud ning mida S-Stuudio noortele õpetan.

Esimeses peatükis kirjutan töö protsessist. Peatükk annab ülevaate sellest, kuidas on mu tunnid üles ehitatud ning mida ma nende juures oluliseks pean. Samuti käsitlen kõnealuses

peatükis eelnevalt välja toodud küsimusi. Samuti kirjeldan õpilaste senist kehakogemust endapoolse vaatluse põhjal ning toon välja nende iseärasusi.

Teises peatükis keskendun peamiselt filmitud tunni kirjeldamisele ning analüüsile, sealjuures ka eneseanalüüsile.

Epiloogis võtan kokku praktikal saadud kogemused ning teen järeldused uurimise ning läbiviidud vaatluste põhjal. Püüan vastata sissejuhatuses välja toodud küsimustele ning seeläbi teen ka järeldused.

PROLOOG

2013. aasta augustis pöördus minu poole Sille Ardel, kes ütles, et oli mind soovitanud S-Stuudio juhatajale Sirli Mändmale, kes otsis oma stuudiosse uut tänavatantsu õpetajat. Peatselt pärast soovitusi võttis juhataja minuga ühendust ning leppisime kokku esimese näidisproovitunni nii noorema (4-9 klass) kui ka vanema (9-12 klass) grupiga. Mõlemale grupile sobis ning meeldis see, millega tunnis tegelesime ning sama tundus tundvat ka juhataja. Kuna esimesed tunnid läksid hästi, siis julgesime rääkida ka tulevikust ning leppisime kokku esimese poolaasta plaani. Huvikool võttis mind tööle tänavatantsu õpetajana. Leping sõlmiti vaid pooleks aastaks, kuna 2014. aasta kevadel suundusin vahetusõppele Kanadasse Montereali. Välismaalt naastes jätkasin tööd 2014/15 õppaastal.

Viljandi Huvikoolis tegutsevas S-Stuudios töötab peale minu veel kaks teist õpetajat. Üheks neist on Leanika Mändma, kes õpetab noortele harrastajatele peamiselt tänavatantsu ning teiseks Sirli Mändma, kes on spetsialiseerunud *swing*tantsule, olles õppinud ning täiendanud end nimetatud valdkonnas nii kodu- kui ka välismaal.

S-Stuudio pakub oma õpilastele *swing*- ning tänavatantsu tunde, olles sealjuures tehniliselt väga tugeval tasemel. Seda on tunnustatud erinevatel võistlustel nii kodumaal, kui ka väljaspool piiri. Need kaks stiili tunduvad olevat täiesti erinevatest äärmustest, kuid siiski on neil olemas ühisosa: mõlemad muusika- ning tantsukultuurid on välja kasvanud mustanahaliste poolt kujundatud subkultuuridest ning nende kasvu keskmeks oli New York. Esimese puhul oli alguspaigaks Harlem 1920ndatel aastatel (The Lindy Circle 2015), teisel Bronx 1970ndatel (History 2015).

Esialgu S-Stuudios tööle hakates, ei mõelnud ma, et sellest võiks kujuneda mu lõputöö, kuid hiljem, mõistes tundide mahtu ning arvesse võttes eesmärgi, mille olin õpilastega endale seadnud vormus antu heaks võimaluseks. Oma töös juhendusin sellest, et tegu on Viljandis tegutseva tantsustuudioga, mille õpilasi on ka varasemalt õpetajapraktika raames koolitatud teistes stiilides kui neile omased tänava- ning *swing*tants. Sellest kannustatult otsustasingi proovida „midagi muud“ - midagi uut ja huvitavat. See „uus“ lahenes väga kommertslikult

telesarja „*So You Think You Can Dance*“ laadis ameerikaliku kaasaegse tantsuna. Mind tabas meeldiv üllatus, nähes, kuidas noorte kehad materjaliga toime tulid ning kuidas koos sellega kasvas nende huvi antud tantsustiili vastu. Sellest peale hakkasin üha enam tantsutehnilisse osasse sisse tooma eelpool nimetatud tantsustiili tehnikaid, muidugi vastavalt oma pädevusele. Tunni koreograafia osa keskendus siiski suuremal määral pigem tänavatantsule.

Pärast esimest poolaastat S-Stuudios suundusin välismaale vahetusõppele. Seal olles tegelesin peamiselt kaasaegse tantsu (nt *flying low and passing through*) ning moderni tehnikate (segu Hortoni, Limoni jt tehnikatest) praktiseerimisega. See kogemus mõjutas väga tugevalt edasisist õpetatava materjali valikut. Tehnikapõhised harjutused, mida lõin kehakogemuste arhiivis oleva põhjal, muutusid seeläbi enam *jazz* 'ilikuks.

Uuel õppeaastal naasin S-Stuudiosse, kus minust sai vaid põhigrupi õpetaja. Eelmise aastaga võrreldes olid rühmade koosseisud muutunud: nooremast grupist olid mõned vahetanud stuudiot, mõned juhataja poolt nooremasse, nende eale vastavamasse, gruppi tõstetud ning tublimad, kel nooremas grupis oleks liialt lihtne olnud, vanemasse põhigruppi tõstetud. Kui eelneval aastal töötasin 2 grupiga, millest ühes oli ligikaudu 15 õpilast, kellest 2 tükki poisid ning ülejäänud tüdrukud ning teises 11 õpilast, kelle seas oli vaid 1 poiss, siis sel aastal töötasin vaid ühe grupiga (8-11 klass), kus oli 1 poiss ning 9 tüdrukut. Hooaja 2014/15 kevadel palusin *swing*-tantsu grupist veel lisaks mõned poisid omale külalistena tundi, et toetada sel hooajal õpitud tantsutehnika baasil loodavat karaktertantsu.

ESIMENE VAATUS

Stseen 1: Töö protsessi kirjeldus

S-Stuudio vanema põhigrupi noorte tunnid toimusid üks kord nädalas, kolmapäeva õhtuti kolmveerand seitsmest kuni veerand üheksani. Selline võrdlemisi pikk tunniformaat jättis mulle vabad käed, seega sain lisaks koreograafia loomisele ja õpetamisel tegeleda ka muuga nagu loovtantsulised ülesanded ja akrobaatika. Peamiselt võib minu antavat tundi nimetada millekski, mis kõnnib, kui kasutada defineerimiseks Koolitantsu festivalil selgeks saanud kategooriaid, *show*- ja estraadi piiril.

Kuigi mind võeti tööle kui tänavatantsu õpetajat, siis seadsin endale eesmärgiks ning ülesandeks, nagu mitmed praktika läbiviijad enne mind, noorte tantsijate tantsutehnilise külje arendamise üldisemas võtmes. Vältides sealjuures kindlapiirilisel ühe tehnika ja stiili juurde kinnijäämist. Selleks vajasin konkreetset plaani, eesmärgi ning väikest õppekava, mille järgi oma poolaasta tunnid üles ehitada. Niisugust süsteemset mõtteviisi toetas ka Huvikoolis kasutatav koolihaldussüsteem eKool. Minu jaoks tuli üllatusena, et huvikoolis kasutatakse lapsevanemate, kooli ning omavalitsuse vaheliseks suhtluseks nii ametlikku vormi nagu eKool, mis on tavaliselt kasutusel vaid üldhariduskoolides. eKoolist sütitatuna ning oma varasemast õppekogemusest kodustuudios Gabriele moe- ja tantsukoolis, kui olin gümnaasiumiealine, leidsin, et tantsutehnika õppimist võiks toetada vorm, kus teatud aja tagant toimub kõikidele huvitundjatele avatud tund, kus noortel on võimalik näidata oma tehnilisi oskuseid „puhastatud“ ja viimistletud harjutuste ja liikumiste kaudu.

Esimesel poolaastal, kevadel 2013, kujunes välja konkreetne tunni ülesehitus, mille järgi ka edaspidi talitasin. See algas soojendusega, millele järgnes tantsutehniline osa, koreograafia ning lõpetus-venitus. Esialgu lõin tantsutehnikat arendavaid harjutusi eesmärgiga, et need toetaksid võimalikult palju tänavatantsu harrastaja keha arengut. Siinkohal pean tänavatantsu all silmas 1970ndatel kujunenud mustanahaliste Ameerika noorte subkultuuri tantsus ning

muusikas. Pidades silmas tantsukunsti on see tänaseks jagunenud veel kitsamateks žanriteks nagu *new-style*, *girlie hip-hop*, *vogueing* jt. Kuigi kõnealune žanr oli esialgu avangardlik ning klassikalise tantsu (pidades silmas balletti ning erinevaid moderni jaotusi) süsteemidele vastanduv, võib nüüdseks öelda, et väga hea tänavatantsija kehakoolist ei puudu teiste stiilide mõjutusi ning tuge. Sestap pidasin oluliseks tuua oma esialgsesse tänavatantsu tundi kaasaegsetantsu ning modern-jazz'i tehnika elemente. Modern-jazz'iks nimetan erinevate moderni suundade (Lester Hortoni, Jose Limoni, Martha Grahami tantsutehnikate) ning esialgse jazz'i, mis nagu ka tänavatantsu kultuur kujunes välja 1950ndatel mustanahaliste kultuurist koos muusikaga, segu.

Kuna tegu on juba enamjaolt gümnaasiumiealiste ja põhikooli lõpuklassides olevate noorte kehade, siis võib tõdeda, et nende kehale iseäralik liikumiskeel on juba välja kujunenud. Seda liikumiskeelt mis neile on nüüdseks omaseks saanud võib pidada tänavatantsu kultuurile iseloomulikuks. See koosneb pigem kiiretest, konkreetsed ning kandilistest liigutustest, kusjuures raskuskese on suunatud pigem alla. Kehad on nagu klassikalises balletiski, väga raamistatud, kuid pigem eelpool väljatoodule omaselt. Näiteks tehes *jazz*'ile omaseid liikumiskombinatsioone (Lisa 1, avatud tund) esineb kehas juhuslikke hetki, mil lisandub liikumisele põrkuv (ing. k. *bouncing*) liikumine või väga teravaid fikseeringuid või lukustusi (ing. k *fix* või *lock*). Need nimetatud viisid on omased *house*'ilikule (põrkuvad liikumised) või *locking* 'ule (fikseerimised, lukustused).

Esimese poolaasta tund vanemale põhigrupile nägi välja järgmine – esmalt 10 minutit üldfüüsilist soojendust, aeroobse treeningu näol. Seejärel tantsutehnilised harjutused, mis algasid paigalseisvatest koordinatsiooni harjutustest, olles inspireeritud Matt Mattoxi liikumistehnikast ja moderni tantsutehnikatest ning arenesid edasi pisut liikuvamateks jadadeks, kuhu lisandus keha suundadega „mängimine“. Sellele järgnesid üle saali liikumised, mis sisaldasid ka akrobaatilisi elemente. Sellisele soojendusele ning kehade arendamisele läbi erinevate harjutuste ning jadade kulus enam-vähem 40 minutit. Ülejäänud 50 minutist kulus koreograafia õppimisele ning alles jäänud 10 minutit tunni lõpetamiseks, mis koosnes peamiselt venitusharjutustest. Paaril korral pool-aasta jooksul tegin neile ka tavapärasest erineva tunni, et äratada noortes huvi ka teiste stiilide ja tehnikate vastu ning lõhkuda ligi hiilivat rutiini. Näiteks tegelesime pelgalt vaid loovtantsuga või David Zambrano *flying low and passing through* tehnikapõhiste liikumistega. Kõnealuse õppeaasta esimesel poolaastal jäi siiski peamiseks keha koordinatsiooniga tegelemine.

Stseen 2: Muutus rutiinis ning sellega kaasnev

Pärast välisõpingutelt naasmist septembris jätkasin tööd sama grupiga. Kuigi ka seekordne tunni ülesehitus oli samalaadne nagu esimesel korral, ei tegelenud ma enam pelgalt koordineerimisega, vaid lisasin harjutuste sekka Ernst Idlast inspireeritud liikumisi: piruette treenivaid harjutusi ning Paul Bobkovilt õpitust inspireeritud rütmi-ja koordineerimisharjutusi. Endiselt tegelesime ka üle saali liikumistega, kuhu olid pikitud mõningad akrobaatilised elemendid. Nagu eelnevalgi pool-aastal tegime seegi kord mõned tavapärasest rutiinist erinevad tunnid, kus tegelesime näiteks akrobaatikaga. Detsembris, enne stuudio jõulupidu toimus sel grupil ka avatud tund (Lisa 1, avatud tund) mis filmiti üles. Pärast avatud tundi, järgmisel kohtumisel, vaatasime lastega koos filmitut, samuti ka eelneva aasta videot, ning analüüsisime nähtut üheskoos.

Jõuluvaheajalt tagasi tulles sundis tantsuvõistluseks valmistumine muutma tavapärasest tunni ülesehitust, kuna valmis saadud tantsu tuli viimistleda. Valmistuda tuli võistlusteks nagu Kuldne Karikas ja Tantsukarusell. Olles kuulnud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia poolt korraldatava tantsunädala raames Viljandisse „toodavatest“ etendustest otsustasin, arutades lastega, et kevadel avatud tundi ei tee. Seevastu pidi iga tantsija külastama vähemalt 3 etendust tantsunädala raames ning kirjutama lühikese kokkuvõtte või lausa analüüsi kahe nähtud etenduse põhjal. Selleks, et tantsijad teaksid kuidas ja mida kirjutada jagasin neile abistava juhendi. Juhendi koostamisel kasutasin Ameerikast pärit koreograafi Liz Lerman'i raamatust „*Critical response process*“ artiklit, mis kirjeldas, kuidas oleks autori meelest korrektne ning struktureeritud viis anda tagasisidet tantsuetenduste kohta. Samuti kasutasin koostamisel ka Jacqueline M. Smith-Autard'i poolt koostatud kava, mille järgi tuleks kirjutada analüüs tantsuetenduse kohta.

Koostatud nn analüüsiabi tugines nähtu kirjeldamisele. Kuna noored endi sõnul polnud veel kordagi pidanud kirjutama ühtegi tantsulavastuse analüüsi (Lisa 1) tuginedes peamiselt nähtu kirjeldamisele. Pannes kirja kirjelduse nähtust ning seda uuesti üle lugedes, jätab see võimaluse vajadusel käsitleda igat väljatoodud hetke eraldi, et meenutada, mis tundeid see võis temas tekitada. Kirjutamisülesande andmisel teadsin, et kooliealiste noorte ning laste puhul jääb tantsuõpetus tihti pelgalt sportlikuks ehk sammu keskseks. Seega annab minu tund neile teadmisi tantsust kui kaunist kunstist, mida on võimalik analüüsida ka teiste tasanditel kui puhtalt liikumine ning õpetades neid märkama teisi tantsuetenduse juures olulisi aspekte nagu valgus,

heli ja kasvõi kostüüm. Samuti arendavad sellised ülesanded noorte kirjutamisoskust ning süvendavad analüüsi võimet, sundides neid minema kaugemale lihtsast „mulle meeldis/ei meeldinud“ vastusest. Vaadates enam erinevaid tantsulavastusi ning neid analüüsides tekib neil arusaam, et etendus ei ole lihtsalt adrenaliin liikumisest, vaid et tal on ka sisu ning sõnum. Meie hetkesituatsioonis on see oluline. Laura Prii, üks S-Stuudio noortest, kirjutas oma analüüsis järgmist:

„Peale seda tantsuetendust jõudis minuni arusaam kaasaegsest tantsust kui suurest sõnumi edastajast. Mulle meeldis, et tants ja sõnum ei olnud eraldi seisvad osad, vaid orgaaniliselt ühtesulanud tervik. Ma arvan, et see ongi kaasaegse tantsu juures üks olulisim joon. Samuti leidsin, end mõtlemast selle üle, kui väikest killukest tantsumaailmast ma siiani olen harjunud igapäevaselt nägema. Tants – see on liikumine meie ümber ja meie sees. Meie kätes, jalgades, kõhus, peas, silmades... See on tohutu väljendusvahend.“ (Lisa 3.2)

Esmase analüüsi kirjutamise abiks loodud kava seadis peamiseks eesmärgiks nähtu kirjeldamise. Siiski kujunes loomupäraselt kõikidele töödele sarnane vormistus: sissejuhatuses nimetati koreograafid, tööde nimetused ning millal etendust nähti. Kui õpilased teadsid või leidsid mõne koreograafi tausta kirjeldava momendi, toodi ka see siin välja. Järgmistes lõikudes kirjeldati võimalikult täpselt, mis juhtus laval etenduse algusest lõpuni. Kirjelduste vahele palusin lisada ka omapoolseid kommentaare, mis esindaksid nende endi seoseid etenduse looja ideedega. Viimases lõigus, mis oli ühtlasi ka kokkuvõte, palusin õpilastel veelkord välja tuua erinevused ja sarnasused kirjeldatud etenduste vahel ning lisama enam oma arvamust nähtu kohta ning kommenteerima töid tervikus.

Saadud tööd olid laste poolt väga usinalt kirjutatud. Kõik kümme noort esitasid mulle oma kirjutatu ning vaid üks õpilastest palus pikendust. Sama õpilane jõudis Tantsunädala raames esitatud etendustest vaid ühele. Selleks, et analüüsi kirjutada, palusin tal lisaks leida veel ühe tantsuetenduse, mis võis olla ka videosalvestis. Oma kirjutatud analüüsides ning ka tagasisides toonitasid õpilased, et kuigi selline analüüsikirjutamise kogemus oli neil esmane, siis leidsid nad, et see aitas neil jõuda mõtetenä, milleni nad endi sõnul ilma arutluseta poleks jõudnud.

„Kui alguses neid etendusi nägin, ei osanud ma neist väga palju arvata. Suutsin kergelt mingi tausta mõelda, kuid mitte midagi eriti täpset. Pärast neid samu etendusi vaadanud sõbraga arutamist suutsin juba paremini analüüsida, mida nägin. Kui esseega alustasin, taipasin, et olen mõlema etenduse puhul sellise teooriani jõudnud, millele enne ei mõelnud ning loonud spontaanselt pisi-asjade vahel seoseid. Nende lavastuste analüüsi kirjutamine oli tõeliselt

hea proovilepanek minule endale ning samas ka väga kasulik mu mõttemaailma arenguks. Analüüsiksin meeeldi kirjalikult veel mõnda lavastust.“ (Lisa 3.1)

Neile antud essee-kirjutamise ülasande eesmärk oli oluline selleks, et lapsed tutvuksid enam kaasaegse tantsu ning selle võimalustega. Samuti, et nad nõ harjuksid seda vaatama ja, et neil tekiks laiem pilt sellest, mis toimub nende kodumaa tantsumaastikul. Mulle tundub, et enamik infost, mis seondub tantsuga, pärineb noortele pigem televisiooni ning interneti vahendusel välismaalt, eelkõige Läänest ning kohalikelt tantsuvõistlustelt. See ei ole halb, kuid jääb kesiseks, kuna tants on niivõrd lai mõiste ning kui seda piiritleda vaid Koolitantsul nähtava vabatantsu, võistlustel nähtava tänava-ning *show*-tantsuga ja meedias kajastatava tantsusaate „*You Think You Can Dance*“-iga, siis võib arusaam sellest jääda võrdlemisi pinnapealseks. Samas töös käsitletavate laste puhul ei saa seda nii drastiliselt tõdeda, kuna noored on, oma arengus, üsna palju kokku puutunud kultuuriakadeemia tudengitega ning tegelevad *swing*tantsuga, mis on tavalise tantsustuudio puhul ebatavaline ning märkimisväärne.

Stseen 3: Kehakogemus ning arhiveerimine

Mats Nilsson (2007) kirjutab, et selleks, et õpetada vajab õpetaja õpilast. Vastupidi, õppides aga õpilane ei pruugi vajada õpetajat, kuna teadmisi on võimalik ammutada ka muudmoodi, kui imiteerides juhendajat. Ta lisab, et õpetades annab õpetaja ära osa millestki. Siinkohal võib arvata, et ta mõtleb selle millegi all osa ise-endast. Läbi selle toetab ta teadmiste ülekandmist ning panustab õpilase kehakogemuse arhiivi täienemisele. See omakorda eeldab ka õpilase enda poolset avatust ning võimet välja sorteerida enesele vajalikud teadmised tantsust mis toetavad tema isiklikku eesmärki.

Soili Hämäläinen on oma artiklis viidanud mitmetele teistele autoritele, kes selgitanud ta töös keha olemust. Ta kirjutab, et Jaana Parviainen, Leena Rouhiainen ning Kirsi Monni on kirjeldanud keha kui spetsiifilist teadmise vormi, mis on seotud liikumisega. Tantsu praktiseerimine loob keha teadlikkust, mis pole ainult kognitiivne, vaid ka intuitiivne. See pole pelgalt verbaalne või kontseptuaalne. Keha teadlikkus on omakorda vaikiv omadus ning seda ei saa panna sõnadesse (Hämäläinen 2007; autori tõlge).

Hämäläinen on viidanud ka Lilja Efvale, kes on öelnud, et keha on mälu, kus teadmised on talletunud (Hämäläinen 2007). Keha teadlikkust võib siinkohal pidada omamoodi ka keha

kogemuste kogumiks. Keha kogemused on tantsija kui liikuja poolt omandatud liikumisviiside teadmised, mis on talletunud liikumismällu ning seeläbi arhiveeritud. Kehakogemuste arhiivimisest on kirjutanud André Lepecki. Ta väidab, et õppides erinevaid tehnikaid ning esitades erinevaid repertuaare salvestab esineja need kogemused enda kehasse. (Lepecki, 2010). Arhiivimine Eesti Õigekeelsussõnaraamatu järgi on andmete säilituskoopiate talletamine.

Oma tundides kõnealuste noortega püüan materjali võimalikult mitmekesisena luua, et neil oleks võimalus kogeda vastavalt nende soovidele võimalikult palju, mida suudan pakkuda. Samas pean silmas pidama ka seda, et see võimalikult palju ei lämmataks neid liigse infoga. Sestap pean oluliseks nende suhtlust õpilaste ning õpetaja vahel. Näiteks, ma ei pea end vanaks, kuid tantsukultuur areneb võrdlemisi kiiresti. See, mis tähendust omas tänavatants 5 aastat tagasi ei pruugi praegu enam sama olla. Seega, et minu poolt antav info oleks autentne pean kursis olema hetkel kehtiva stiilitähendusega. Selleks, et iga keha leiaks endale talletamiseks tarviliku kvaliteedi, mis omakorda oleks ka ajakohane, pean õpetajana, lisaks nende soovide arvestamisega, nende teadlikkust liikumiskvaliteetide suhtes tõstma.

Liikumiskvaliteedi teadlikkust ning kehamällu talletamisvõimalustega tutvumiseks vajaks enese kehast ning võimalustest teadlik olev tantsija enda võimekusele ning huvile vastavat silmaringi. Selleks tuleks õpetaja julgustada õpilasi külastama tantsuetendusi. Tantsuetendusi külastades areneb vaatajas analüüsivõime, jälgimisvõime ja kriitikameel nii enda kui teiste suhtes.

Stseen 4: Õpetamismeetod

Anu Söödi kohaselt, kes on refereerinud oma artiklis Müürilehele Jacqueline Smith-Autardi teost „*The art of dance in education*“, olen kasutanud oma tunde üles ehitades kesktee mudelit, kuigi ta on kallutatud pigem professionaalse ning otsese õpetamismeetodi poole. Kesktee mudel tähendab seda, et oluline on nii protsess kui ka tulemus. Õppijate loovus ning kujutlusvõime asuvad esikohal, kuid samas on ka rõhutatud teadmised õpetatava valdkonna tantsulava repertuaarist ning ajaloost. Ei keskenduta pelgalt ainult tehnika õpetamisele või ainult loovtantsulisele liikumisele. (Sööt 2013)

Professionaalse õpetamismudeli tingib stuudios aegade jooksul loodud distsipliin, kus stuudio juhataja ootab õpetajatelt konkreetset produkti ning väga hästi koolitatud kehasid. Siia

kuulubki otsese õpetamise meetod, kus õpetaja näitab lastele ette mida teha ning nemad kopeerivad nähtut. Jacqueline M. Smith-Autard(2002) kirjeldab õpetamise kategooriaid, kus *professionaalse mudeli* põhiline eesmärk on koolitada kõrgete tantsutehniliste oskustega tantsijaid, kes esitaksid teatrilavadel tantsuetendusi publikule. Sel on kindel väljund ning väga kõrge tantsutehniliste oskuste omandamine ühes kindlas tantsustiilis, mis sai esmatähtsaks ning õpetus keskendus peamiselt ühe ettenähtud tantsustiili (*Grahami* või *Cunninghami* moderntantsu tehnika või klassikalise balleti ja *jazz*-tantsu tehnika) äraõppimisele ja vastava stiili repertuaari tehnilisele esitamisele oma õpetajate võimalikult täpse kopeerimise kaudu (Smith-Autard, 2002).

Olenemata sellest, et oma õpetamisel kasutan eelpool kirjeldatud viise, pean ma siiski oluliseks seda, et lapsed teaksid, mille jaoks mingi harjutus on oluline (kui tegu on tantsutehnika omandamisega). Sellest tulenevalt on õpetuse puhul oluline ka teatavat laadi somaatiline aspekt, mille puhul on nad sunnitud mõtlema kust mingi liigutus hakkab ning kasutama liigutusi tehes kujutluspilte ning hingamist.

Näiteks toon 2014 aasta sügisel Ernst Idla poolt loodud hooglemisharjutuse, mida kohandatult vastavalt õpilastele kasutasin tantsutehnika õpetamisel. Nimetatud harjutus on Idla liikumissüsteemis meesteharjutuste seas. Kasutasin seda harjutust, et arendada õpilastes Limon'i tehnikas oluliseks peetavat hooglemist kätega, et nad saaksid tunnetuse inertsist vabalt liikuvast jäsimest. Oluliseks pidasin ka *plié*, K. Saareke (1963) poolt on kõnealune liigutus defineeritud kui täiskükki laskumine, kasutust ning selja tööd antud harjutuse juures. Kõnealuse harjutuse juures lõin neile kujutluspildi sellest, kuidas selga sirgestada ning stabiilsena hoida selle kaudu, et palusin neil ette kujutada, et keegi või miski tõmbab neid pealaest taeva poole. Samalaadset pilti kasutasin ka *plié* puhul, kus kirjeldasin neile tunnet, kus mööda nende sabakonti liigub valgusvihk, mis sabakondist alla poole liikudes püüab teda tirida alla poole ning sabakondist ülespoole, taeva poole vinnata. Käte liikumise puhul toonitasin hingamist. Kui käed ülevalt alla liiguvad, palusin neil välja hingata ning käed täiesti lõdvaks lasta ning sisse hingata käte ületoomise ajal püüdes kasutada võimalikult vähe füüsilist jõudu ning võimalikult palju liikumisest saadud hoogu. Näiteks tõin neile kiige liikumise.

Kasutades kujutluspilte ning hingamist harjutuste tegemisel sunnib see õpilastel enam enesesse vaatama ning „viima“ mõtet oma „peast“ kaugemale – keha perifeeriasse. Nad õpivad tunnetama oma keha sisemiselt ning arendavad teadlikkust kehakogemusest.

TEINE VAATUS

Stseen 1: Videosalvestistena esitatud valitud tunni kirjeldus

Käesolevas peatükis analüüsin 7. mail toimunud tundi. Analüüsitav tund on õppeprotsessi lõpufaasist. Olenemata sellest, et tund tegelikult kestab 90 minutit, siis tuli seekord tundi alustada ligikaudu 10 minutit hiljem. Ka kaamera, mis tundi filmis sai sellest tingituna omakorda umbes 5 minutit tööle pandud. Paljud lapsed jõudsid kas väga täpselt või hilinemisega. Oluline on silmas pidada ka tunni riietust. Kuna tegu oli karaktertantsu õppimisega, mis eeldas rõhksamme, palusin lastel kaasa võtta kas tavalised trenni jalanõud või väikese kontsaga kingad. Sel korral unustas selle 2 õpilast, sest varasemalt (enne karaktertantsu tegemist) on tund jaotunud pooleks – paljajalu/sokkis olemise osa, kus tegeletakse tehnikaga ning tossudes/tennistes olemise osa, kus tegeletakse tantsu loomisega. Paljajalu olijatega lepidi tunni alguses kokku, et nad pigem ei teeks rõhksamme ning matse täisjõul, et mitte põrutada jalgu.

Analüüsitava tunni eesmärk oli, kuna üle pika aja palusin nõ külalisõpilastel ka tundi tulla, külalistega tantsu loomine ning selle harjumine. Samuti püüdsin tunnile läheneda lõbusamalt, et muuta aja nappuse tõttu rutiiniks saanud otsese õpetamise mudelit, mis tunni tempot ning motivatsiooni kiirelt langetab.

Tunnis, mida analüüsin on kohal 8 õpilast, kes on regulaarsed tunnis käijad. Puudu on vaid üks tüdruk. Lisaks on vaadeldavas tunnis ka üks poiss, kes on palutud sinna tundi spetsiaalselt lõpp-produktis tantsimise jaoks. Lõputantsus vajasin poisse, lisaks ainsale poisile, kes mu tunnis regulaarselt käib. Lisaks sellele poisile, kes antud tunnis kohal oli, oli veel 1 poiss, kes 7. mai tunni filmimise ajal puhkas ning taastus oma jalaluumurrust. Tunni soojenduse osa ning rütmide meenutamise tegin ka ise kaasa, et hoida üleval mängulist meeleolu. Hiljem tunni lõpu poole tegin kaasa poiste tantsu osa, et neil oleks kindlam harjutada, sest neil oli tantsukogemust vähem kui tüdrukutel. Muusika, mida kasutasin lõputantsuks osutus keerulisemaks nii minu kui ka noorte jaoks, kui algul arvasin. See nõudis minupoolset muusika „lugemise“ harjutamist ning lastepoolset kannatust ning samuti pingutust lugemiseks.

Soojendus ning ettevalmistus koreograafia õppimiseks (28 minutit)

Tavapäraselt sooritan soojenduse osa võimlemise kaudu, et liikuda edasi tehnika juurde. Sel korral, et „külalist“ paremini „meie sekka“ liita otsustasin soojenduse läbi viia mänguliselt. Soojendus koosnes kolmest harjutusest, mille põhjadeks olid: ruumis liikumine, kullimäng ning liikumisviisi kull.

Ruumis liikumine (7 min)

Õpilased ning mina alustasime ruumis liikumisega. Esimeseks ülesandeks oli täita ruum nii, et kuskil poleks vaba pinda, kus keegi ei kõnniks. Seejärel lisandus kõikidele vastutulijatele silmavaatamine, mis juba pisut õpilased kihistama pani. Kui kõik olid nähtud, siis tuli leida erinevaid viise, kuidas öelda oma sõpradele „Tere!“. Pärast kõikide teretamist oli järgmiseks ülesandeks ruumis kellegagi kohtudes teha samaaegselt käteplaks. See arenes edasi nii, et kui varem tuli sõbraga kohtudes olla pigem teineteisele lähedal, siis nüüd palusin neil proovida sama ülesannet, olles ülesande sooritamise ajal ruumi erinevas paigus, teineteisest kaugel. Ülesande edasiarendusena, tuli edasistel kohtumisel teha mitu plaksu. See, kui mitu plaksu keegi tegi, sõltus oma paarilise kuulamisest ning jälgimisest, sest plaksud tuli sooritada samaaegselt. Leida tuli ühine keel, rõhudes paarilise- ning grupitunnetusele. Mitmest kätega plaksust koos paarilisega arenes ülesanne edasi plaksudele mõne teise kehaosa vastu, samas tuli endiselt jälgida oma paiknemist ruumis paarilise suhtes. Kõige viimaseks raskustasemeks selle soojendusharjutuse juures kujunes see, et kohtudes trennikaaslasega ruumis proovisid nad ühisel keelel luua mingisuguse rütmi. Siinkohal polnud oluline täpsus, vaid pigem teineteise kuulamine ning rõõm tegemisest. Iga ülesande vahel kehtis aga reegel, et kui seletan uut harjutust tuli jätkata ruumis liikumist. See oli justkui ütle mata reegel, millest andsin mõista sellega, et jätkasin ise ruumis liikumist andes juhiseid järgmiseks ülesandeks.

Ülesande kullimäng. (4 min)

Kui eelnev harjutus oli kõnnitempoline, siis selleks, et keha soojendada tuli harjutuste tempot tõsta. Kõnealune kullimäng koosnes kahest alaülesandest, kus esimesel juhul tuli

trennikaaslase pead puudutada, selleks, et ta hetkeks kõhuli läheks, samal ajal ise oma pead kaitstes, et mitte põrandale kõhuli heita. Teisel juhul tuli trennikaaslase põlvi puutuda, selleks, et viimane hakkaks paigal hüplema. Samal ajal proovides oma põlvi kaitsta.

Liikumisviisi kullimäng kasutades rütmi (kohandatud versioon nurkade kullist, mis pärineb A.Söödi raamatust „Loovmäng“) (6 min)

Osalejad jagunesid ruumi kolme seina vahel nii, et neid on igas seinas võrdselt kolm. See kes jääb „üle“ ehk ruumi keskele näitab teistele mängijatele ette pisikese improvisatoorse rütmikombinatsiooni, millega ruumis liikuda. „Kodu“ jooksmise märguandeks oli see, et rütmi näitaja lõpetab tegevuse ning alustab esimesena „kodu“ poole liikumist mitte rütmi tehes ja võimalikult kiiresti. Kõik tohtisid minna kõikidesse seintesse, kuid mängijate arv peab jääma samaks, mis alguses. Kui mõnda seina jäi õpilasi nii, et 1 oli üle ning keegi ei näinud, kes viimasena jõudis, lahendati see lühikese „võidujooksu“ abil ühest seinast teise.

„Uute“ rütmidega tutvumine ning vana meenutamine (~50 min)

Palusin õpilastel leida koht ruumi keskel ning õpetasin neile fragmente nende jaoks uutest rütmijadadest, et mõnikümmend minutit hiljem, õppides uut kombinatsiooni, oleks seda kergem omandada.

Kõigepealt alustasin lühikesest liikuvast rütmikombinatsioonist, seejärel meenutasime eelnevalt õpitud jada ning kordasime üht baasrütmi, et selle edasiarendust saaks kombinatsioonis kasutada.

Kui kõik vajalik oli meelde tuletatud alustasin poistele mõeldud osa õpetamisega, mida õppisid ka tüdrukud. Selle õppimise eesmärgiks tüdrukutel oli arendada endagi rütmi-ning koordinatsioonitunnetust olenemata sellest, et tegu oli poiste mõeldud osaga.

Tunni lõpul proovisime, kuidas kõik koos välja näeb ning harjutasime veel nii, et poisid ja tüdrukud tantsisid oma osi eraldi.

Tunni lõpetus

Pärast seda, kui olime mõningad korrad tantsu läbi tantsinud olemasolevate kohtadeni lõpetasin tunni. Lastega on kokkulepe, et kui tunni lõppu ei mahu venitamine, siis pärast tundi venitab igaüks iseseisvalt ning mina olen koha peal olemas, et neid juhendada.

Tunnist üldiselt

Üldiselt tunnen, et analüüsitav tund läks hästi, sest olin tunni väga konkreetselt ette valmistanud. Tunni õhkkond oli mõnus ning lapsed olid alati kõike kenasti kaasa tegema. Kuna tegu pole enam mässavate teismelistega, vaid pigem gümnasistide ning põhikooli lõpuklassidega, kes on tantsutrenni jäänud omal, mitte vanemate, soovil, siis on nendega võimalik suhelda kui omaealistega. Nende peale pole tarvis häält tõsta ning nad haaravad õpetaja kavatsusi õhust, st neile ei pea ülesandeid liiga pikalt seletama. See positiivne element tekitab muidugi ohtu õpetaja laisaks minemise osas.

Antud tunni koha pealt tootsin välja kaks kõige suuremat endapoolset puudujääki: tunni lõpetus ning muusika „lugemine“. Analüüsitud tunni lõpetus, nagu pea-aegu iga teise tunni lõpetus sel kevadel oli täiesti läbi mõtlemata. Põhjuseks peamiselt see, et pärast tundi oli vaja kohe kas mõne diplomietenduse proovi joosta või mõnele muule koolipoolsele üritusele (näiteks 25. aprilli tund sai antud Viljandis toimunud tantsuürituse NON-CONFERENCE ajast). Nõ segajateks olid koolilõpetamisest seotud välised tegurid, mis olid tingitud oma aja organiseerimise võimekusest/võimetusest.

Muusika rütmi ning taktide lugemine on mulle alati olnud probleem. Olen seda harjutanud ning veider on mõelda, et sellise rütmilugemise oskamatusena suutsin nooremana paar aastat ka muusikakoolis käia. Ometi tantsuõppes mäletan end õppimast nii numbrite kui ka helide/häälitsuste järgi. Domineerivamaks minu puhul said häälitsused, millest nüüd on keeruline lahti saada. Minu hetkelist lootusetust liigutuste rütmiseerimisega on antud tunni põhjal näha, kui tihtipeale kontrollin märkmikusse kirjutatud, kuna pole kindel järjekorras, sest enam ei tundu õpetatav muusikasse minevat. Sellest tingitult muudan tihtipeale ettevalmistatud materjali, mis omakorda ajab segadusse õpilasi. Lahendusena näeksin seda, kuitantsu loomise protsessi alguses muusikat kuulates kasutan kellegi kõrvalise abi, et õppida kuulama muusikat nii nagu teised ning teha see endalegi arusaadavamaks.

Siiski tunnen, et tund kulges väga hästi. Kõigil oli pingevalt tegevust ja kuigi rütmi- ja koordinatsiooni tunni formaadi juures on keeruline leida introspektiivne külg, siis arvan, et peidetult võis seda siiski leiduda loovtantsulise osa juures. Täites harjutuste ülesandeid mänguliselt, leiad tegijana endale mingisuguseid proovilepanekuid, mida salamisi ületada. Proovilepanekuid, mida juhendaja otseselt eesmärgiks või ülesandeks ei sea, vaid lood need enda jaoks ise.

Stseen 2: Eneseanalüüs

Vaadates tagasi sellele pooleteisele aastale, mil olen antud gruppi õpetanud võin öelda, et meie vahel on tekkinud mingisugune side. Kui Kanadast naastes, taaskord pea-aegu võõrana, neile ainsa õpetajana ühele võistlusele saatjaks läksin, siis tundsin end võrdlemisi kohatult. Seda seetõttu, et olin nende jaoks siiski uus ning võrdlemisi võõras õpetaja. Nüüd, pea aasta hiljem olen mina nemad omaks võtnud ning nemad minu. On tekkinud usaldus ja teatavat laadi kiindumus.

Minu eesmärgid õpetajana on selle aja jooksul väga palju muutunud ning konkretiseerunud. Kuigi kuskil kukla taga kükitab hirm ühte tunniformaati kinni jääda, siis tean, et olenemata sellest suudan täita seatud eesmärgid. Kuna sel aastal on mul väga selge võrdlus töötamisest teiste stuudiote lastega, siis saan julgelt väita, et see, milline on töö tulemus ning eesmärk sõltub eelkõige lastest endist. Nimelt, kui palju on nad valmis panustama tööprotsessi ning kui avatud nad on tantsumaaailma suhtes.

Rääkides endast, siis olen rahul sellega, et olen suutnud õpilastele „maha müüa“ arvestuse-laadsed avatud tunnid. Ma arvan, et see motiveerib neid enam tegelema tantsutehnikaga. Mitte küll „kontrolltöö“ hirmust, vaid sellest, et nad saavad oma arengust tagasisidet. Ma ei väida, et tantsides erinevate õpetajate loodud tantse ei saa nad tagasisidet, ega arene, vaid keskendudes ning seeläbi töötades detailidega avardab see ka nende kehakogemuse tunnetust.

Samuti olen õnnelik ka selle üle, et esimene katsetus lasta noortel kirjutada analüüse. Nad olid entusiastlikud seda tegema ning seetõttu oli minupoolne üllatuski suur.

Õpetajana hindan laste juures nende osavõtlikkust ning eneseorganiseeritust. Ma ei saa öelda, et kogu protsessi käigus oleksin selle grupiga kogenud mingisuguseid ületamatuid raskuseid. Isegi kui selja taga oli olnud pikk päev, siis õpilaste endi motiveeritus sütitas ka mind

Kogu see tee kulges võrdlemisi kergelt ja sujuvalt. Ainsateks probleemideks võibki pidada neid, mis tekkisid mul enesega, näiteks tantsu komponeerimise aspektist. Õppeaastal 2014/15 õpitud esimese tantsu, kus kasutasime toole ning erinevaid akrobaatilisi elemente, pidime mitmeid kordi ümber tegema, kuna üksi tantsukombinatsioon ei tundunud üksteise järel sobivat.

EPILOOG

Käesolev töö oli kirjalik mõtisklus ning ühtlasi ka analüüs minu tantsuõpetaja lõputööle Viljandi Huvikoolis tegutseva S-Studio vanema põhigrupiga. Oma tööd alustasin nendega 2013 aasta sügisel ning võin rõõmuga tõdeda, et see jätkub ka pärast antud töö esitamist.

Minu esmaseks töö eesmärgiks oli õpilaste kehakogemuste rikastamine läbi tantsu ning selle tehnikate. Arvan, et see ka õnnestus. Vaadates nende omaloomingut ja keha liikumiskeelt teiste õpetajate töödes näen, et noorte liikumiskeel on muutunud dünaamilisemaks. Pisut vähem on märgata tänavatantsule iseloomulikku kehakasutust mujal, kui tänavatantse tantsides. Õppeaasta lõpul, töötades karaktertantsu kallal, oli näha nende teistlaadi emotsionaalset lähenemist tantsule, kus lisaks tänavatantsule omastele emotsioonide kasutusele lisandus ka teatavat laadi enese üle nalja viskav alatoon. Vesteldes noortega oli ka näha, et neil on tekkinud laiem arusaam ja huvi kaasaegsest tantsust ning kehasõbralikust treeningust.

Sissejuhatuses välja toodud küsimusele, kas tantsu on võimalik arhiveerida, saan vastata toetudes Lepecki poolt väljatoodule, et arhiveerida saab kehakogemusi. Kui pidada kehakogemuste summat tantsuks, siis sellisel juhul saab ka tantsu arhiveerida, kuid läbi keha mälu. Tants on mööduv. Kehakogemusi, Mats Nilssonile toetudes, saab aga edasi „pärandada“ õpetajalt õpilasele, sest õpetades (k)annab õpetaja osa endast, oma ideedest õpilasele edasi.

Kogemuste arhiveerimise kohta õppisid noored ka tantsuetendusi analüüsides. Minu poolt antud ülesande raames käidi vähemalt kolme etendust vaatamas, mille põhjal kirjutati analüüs ning hiljem leiti aeg, et omakeskis veelkord kirjutatust rääkida. Ma ei saa kindlasti kõigi eest kosta, kuid enamustes esitatud töödes tunnustasid ka nemad ülesande olulisust. Ma arvan, et õpilaste julgustamine etendusi vaatama on igati kiiduväärt, kuid leian ka, et säärast kirjalikku refleksiooni kõigilt nõuda ei saa. Pigem gümnaasiumiealistelt ning õpilastelt, kellega on mõnda aega juba töötatud.

Antud protsessi käigus õppisin eelkõige suhtlema erinevat tüüpi inimestega. Nende all pean silmas noori, kes õpetaja ideid õhust püüavad ning õpetajatega, kes on olnud tegevad antud

alal kõvasti kauem kui mina. Viimaste puhul oli mul meeldiv kogemus õppida nõ õpetamisnippe kogenenumatelt õpetajatelt, kuid samas ka kummutada mõne arusaama õpetamisest. Hindan kõrgelt seal oldud aja jooksul kogetut ning seeläbi ka kehakogemuste arhiivinguid.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. *Eesti õigekeelsussõnaraamat*. 2013. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
2. **Lepecki, A.** 2010. *The Body as Archive*.-Dance Journal, 42/2
3. **Nilsson, M.** 1991. *Dance Transmission, a Question of Learning or Teaching?*.Publisher: Akadémia Kiadó
4. **Saareke, K.** 1963. *10 klassikalise tantsu harjutuste sarja*. Tallinn: ENSV Rahvaloomingu maja
5. **Smith-Autard, J. M.** 2002. *The art of dance in education* (2nd ed.). London: A & C Black.
6. **Sööt, A.** 2013. *Tantsuharidus Eestis – mured, rõõmud, ootused*. - Mürileht

KASUTATUD ALLIKAD

1. *Ernst Idla hooharjutus*
<https://www.youtube.com/watch?v=yMdcQJMQnw8> (20.05.2015)
2. *History*. Hip Hop Is Born At A Birthday Party In The Bronx
<http://www.history.com/this-day-in-history/hip-hop-is-born-at-a-birthday-party-in-the-bronx> (23.05.2015)
3. *The Lindy Circle*. Lindy Hop History
http://www.lindycircle.com/history/lindy_hop/ (23.05.2015)
4. *Õppematerjalid*. Konflikt, sündmus, intriig, pinge
<http://emakeel.veski.eu/2014/05/konflikt-sundmus-intriig-pinge/> (20.05.2015)

SUMMARY

In my final thesis on dance pedagogy I described and analyzed my teaching experience and process from September 2014 until May 2015. This practice was held in Viljandi Huvikool's dance studio called S-Stuudio. The group that I worked with consisted of 10 students: 1 boy and 9 girls. My main goal throughout the process was to enable children archive different movement styles to their bodily experience archive. The children themselves had a firm background of hip hop and swing dance. That gave me an opportunity to observe how does teaching my style/moving affect other teachers' material and *vice versa*.

In this work I describe my own experience in detail and also discuss and analyze the idea of archiving dance in ones body. The questions arised in this work are based on Swedish lecturer Mats Nillson's ideas where he asks if it is possible to archive dance and transfer dance or bodily experiences based on dance from one person to another. Those ideas gave me the change to observe students from the view of them.

The thesis is written in the form of a play. The given form helped me distance myself to see the effects of my work on students which in this experience I found necessary. That way it felt like watching a reality show taking place in a theater.

LISAD

LISA 1 Videosalvestised näidistundidest ning avatud tunnist

DVD-plaat 24.04.15, 7.05.15 ning 15.05.15 tundides filmitud materjaliga ning 17.12.15 filmitud avatud tund, kus esitatakse tunnis õpitud tantsutehnilisi harjutusi.

24.04.2015 tunni salvestus

<https://www.youtube.com/watch?v=BidFRwPRbiI>

7.05.2015 tunni salvestus (selle põhjal on kirjutatud analüüs)

<https://www.youtube.com/watch?v=DKuExuw62Xs>

15.05.2015 tunni salvestus

<https://www.youtube.com/watch?v=Uft-63YrF2A>

17.12.2015 toimunud avatud tunni salvestus

<https://www.youtube.com/watch?v=q1JgaGsIsZk>

LISA 2 Tantsu etenduse analüüsi/võrdluse kirjutamist abistavad punktid.

I LÕIK: SISSEJUHATUS

Sissejuhatuses tuleks kirjeldada, kelle tööd Sa vaatamas käisid (autor, tantsu kompanii/rühmitus, tantsijad vms) samuti kus ja millal toimus etendus. Kui võimalik, lisa pisut infot tegijate taustast (piisab lausest, et tekiks ülevaade, kellest/millest on juttu). Üldine, pinnapealne ülevaade nähtust.

II LÕIK: ESIMESE VALITUD TANTSU KIRJELDUS

Vali nähtud etendustest esimene, mida kirjeldada lähemalt. Märki etenduse nimi, lavastaja ja vajadusel ka millist muusikat kasutati. Kirjelda võimalikult täpselt, mis juhtus laval (etenduse algusest kuni lõpuni). Sinu enda kommentaarid etenduse osade ning kulgemise kohta võiksid olla pikitud kirjelduse vahele.

Vahekommentaaride abiküsimused:

- a) Millest oli etendus? Mida taotles koreograaf oma meetoditega – Sinu seisukohta millegi suhtes muuta; rääkida mingit konkreetset lugu? Luua mingisugune tunne publikus; avalik eksperiment publikuga (st kuidas võis publik kogeda loodud ruumilist korda, aega (nt. venitas ajaga, kõik toimus äärmiselt kaua või vastupidi tegevused toimusid ääretult kiiresti, mis nõuaks publikult kiiret reaktsiooni ning kaasaalamist))?
- b) Kas liikumise keel ja stiili toetasid loodud etenduse vormi? Miks? Kuidas? Kas kunstnik kasutas Sinu jaoks „uudset“ liikumise käsitlust või tugines ta pigem saadaolevatele n-ö „valmis“-stiilidele ja selgetele tantsusammudele?
- c) Tantsija tehniline võimekus: Kas lavastaja poolt antud ülesanded olid tantsijale võimekohased? Kas etendus näis läbimõeldud ning selge tantsijate jaoks?
- d) Kas muusika sobis etendusega? Kas kostüümid sobisid ning kuidas olid nad seotud teema või looga?
- e) Kas laval olnud rekvisiidid olid põhjendatud etenduse seisukohalt?
- f) Kas etenduse idee oli selge ja mõistetav. Kui jah, miks, kui ei ole siis miks mitte?

Lisa veel mõned märkused mida ülal mainitud ei ole, kuid tegid etenduse Sinu jaoks huvitavaks.

LÕIK III: TEISE VALITUD TANTSU KIRJELDUS EELMISES LÕIGUS NÄIDATU PÕHJAL

LÕIK IV : KOKKUVÕTE: VÕRDLUSED-JÄRELDUSED

Siin lõigus peaksid välja tooma erinevused, sarnasused kirjeldatud etenduste vahel. Lisama enam oma arvamust nähtukohta ning kommenteerima töid tervikus. Anda soovitusi, mis oleks Sinu jaoks kogemust paremaks muutnud (või halvemaks).

Kokkuvõte kirjutatust.

Lisa 3.1 Mirell Šmidti tantsuetenduste analüüs

Tantsuanalüüs

Vaatasin Sigrid Savi koreograafi diplomilavastust „Poola novell“, mida kirjeldades väitis autor, et koreograafia läbivaks jooneks on tegeleda originaali "riisaiklemisega" ehk häbitu taaskasutamiseга ajastukohase mõjumise eesmärgil. Mõned päevad hiljem nägin Karoline Suhhovi diplomietendust „Let men grow moustaches // Las mehed kasvatavad vuntse“, mille käigus püüdis autor vaatajateni tuua naise ebatäiuslikkust märgatavas täiuslikkuses.

Sigrid Savi „Poola novell“ andis oma ehtsa lavakujunduse, muusika ning kostüümidega mulle väga hea vaate õigesse ajastusse. Kogu tegevus tekitas tunde, nagu oleksin olnud üks osalejatest. Tervikuna rääkis lavastus minu arvates inimeste „lavatagusest“ elust, mis oli etenduses piltlikult meie ette toodud. Etendus algas stseeniga, kus lava nurgas toolil istus mees (Joonas Tagel) lõõtsaga ning mängis kogu lavastuse vältel ajastukohast muusikat. Kaks meesterahvast (Karl Kask, Carl Heinrich Pruun) ning neiu (Kätlin Kase) seisis lava ääres diagonaalis, igahel käes raam kardinaga. Kardina tagant tulid kordamööda välja erinevad näoilmed, mida võis pidada sissejuhatuseks kogu etenduse mõttesse. Peagi asusid kaks meesterahvast laua taha istuma ning nende lähedusse seisis noor naine pasunaga. See oleks justkui näidanud, et võim oli tol hetkel naisterahva käes. Noormehed pidasid laua taga maha erinevaid võitlusi, muidugi naise pärast. Ühel hetkel aga tõusti püsti ning seejärel tulid mängu rusikad. Naisterahvas jooksis kahe võitleja vahel ning joonistas neile vastavaid nägusid, kord ühele rõõmsat, teisele kurba ning vastupidi- ka „juhil“ on omad ülesanded ja kohustused. Ühel hetkel tõmmati neiu seelik selga ning seoti see pea kohalt kinni, pasun oli nüüdseks jõudnud noormeeste kätte. Iga pasuna hää pani neiu keha liikuma, mis näitas, kui suurt võimu saab omada üks inimene teise üle. Kui asi hakkas käest minema, tõusis lõõtsamängija püsti ning haaras pasuna enda kätte. Tema suutis nüüd kõiki inimesi kontrollida. Ta oleks olnud justkui keegi kõrgem, kes kogu tegevust ülalt pealt nägi ning appi tõttas, kui olukord lahendamatuks muutus. Lisaks igapäevaelule, mis võib olla depressioonirohke ja mitte just kõige lillelisem, tuleb tihti ette olukordi, kus lihtsalt peab oma igapäevastest muredest välja astuma ja teistele inimestele näitama, et minu elu ongi just nii lihtne ja lõbus. Etenduses jättis sellise mulje tsirkuslik stseen kiirema muusika, organiseeritud koreograafia ning pähe nõ kleebitud

näoilmetega, mis ei tulnud kohe kindlasti loomulikust emotsionaalsusest. Pärast avalikku esinemist jätkus aga tavapärane elu- konfliktid ning muu sellega kaasnev. Etenduse lõpus võitlus rauges, sest peagi väsisid osalised pidevast võitlemisest ning jäid hingeldades maha istuma. Naisterahvas koristas lava, mis võis näidata, et isegi, kui mehed naist ei sunni, võtavad nad automaatselt enda kohustuseks teha kõike ühise heaolu jaoks.

Karoline Suhhovi „Las mehed kasvatavad vuntse“ oli sensuaalne ning väga sügava tagamõttega lavastus. Minu arusaama järgi oli tegemist feminismiaegse naiste õiguste võrdsustamisega meeste õigustega. Etendus oli publikule väga lähedale toodud ning see mõjutas etenduse veenduvust veelgi.

Etenduse alguses istusid kaks naisterahvast (Helle Mari Toomel, Age Linkmann) laval toolidel, seljas uhked kasukad ning näod ajastukohaselt ära värvitud. Hakkasid kostuma oiged, erinevad ähkimised ning peagi riietusid naised lahti, mis tekitas minus tunde, nagu tahaks nad oma senisest maailmast „mängureegleid“ rikkudes välja astuda ning lõpetada kannatused. Siiani on neid koheldud kui tühist asja, eluta olendit, ei arvestatud nende tunnete, emotsioonide ning õigustega. Noored naised seisavad oma õiguste eest ning astuvad üle piiri- väljendavad tundeid ja kasutavad oma keha väga sensuaalsel moel. Peagi hakkavad teineteisele näpuga näitama, parastamaks teineteise kehasid ning seejärel põrandal kaklema (mitte eriti agressiivselt, pigem jätkub sensuaalsus), kuni neid tabab ere valguslaik. Sellise käitumisega naised paistaksid ilmselgelt eredalt selleaegsest hallist massist välja. Mõlemad kõnnivad üpriski kiirel sammul kardinate taha, saal muutub hämaraks. Kaks prožektorit näitavad kollakat valgust ning üks naistest kõnnib väga aeglasel, kuid uhkel, hoitud sammul valguse poole. See näeb välja, nagu püüaks ta alustada uut elu, seistes ise oma keha ning õiguste eest, laskmata end kohelda kui eset. Lavale ilmub ka teine naine ning langeb kohe põrandale, avaldades naiste väga kerget haavatavust. Pikali lamades, asub teine neiu tema juurde reklaame tsiteerima. See näitab, kuidas naistele on justkui ette kirjutatud, millised nad olema peavad. Pärast seda hakkavad nad punktuaalse muusika järgi vastavalt tantsima, muusika muutub üha sujuvamaks, nõnda ka liigutused. Iga liigutusega näitavad nad välja oma õrnu, naiselikke külgi. Järsku tuuakse lavale tagasi toolid ning naised võtavad istet.

Ekraanile ilmub kasukaga ehete noorhärä, kes justkui parodeeriks naisi ja nende käitumist. Naeraks nende ürituse üle oma õigusi tagasi saada.

Kui Eesti Keele Instituudi seletavasse sõnaraamatusse sisestada sõna „feminism“, annab see kaks varianti. Esiteks, „naistele meestega võrdseid õigusi taotlev liikumine“, millest eelnevalt koguaeg rääkinud olen. Teiseks aga, „naiselike kehavormide või omaduste esinemine mehel“. Just see teine seletus annab minule tähenduse pealkirja jaoks. Las naised jääda naiselikuks ning väljendada seda vastavate vahendite või iseloomujoontega, kuid mehed siiski meesteks, mille kõige piltlikumaks väljendusvahendiks on vuntsid.

Kui alguses neid etendusi nägin, ei osanud ma neist väga palju arvata. Suutsin kergelt mingi tausta mõelda, kuid mitte midagi eriti täpset. Pärast neid samu etendusi vaadanud sõbraga arutamist suutsin juba paremini analüüsida, mida nägin. Kui esseega alustasin, taipasin, et olen mõlema etenduse puhul sellise teooriani jõudnud, millele enne ei mõelnud ning loonud spontaanselt pisiasjade vahel seoseid. Nende lavastuste analüüsi kirjutamine oli tõeliselt hea proovilepanek minule endale ning samas ka väga kasulik mu mõttemaailma arenguks. Analüüsiksin meeleldi kirjalikult veel mõnda lavastust.

Kaasaegne tants minu jaoks

Tants. Mis on tants minu jaoks? Mis on tants üleüldse? Mis on kaasaegne tants minu jaoks? Kui keegi oleks nii küsinud minu käest järsku ja kuu aega tagasi, siis ilmselt oleks osanud vastata kõige paremini esimesele küsimusele. See on minu hobi. See on see kui pärast väsitavat päeva saan unustada koolimured ja olla teises maailmas. See on võimalus õppida tundma ja valitsema oma keha. See on miski, mille kaudu saan ennast teostada. Kui ma aga nüüd prooviksin vastata sellele ja ka teistele küsimustele, muutuks vastuse andmine palju keerukamaks. Seda eriti pärast nähtuid etendus, mis panid mind kogu tantsumaailma palju suuremana nägema.

Etendus „Kama“. Väga keeruline on laval nähtut sõnadesse panna. Üldjoontes jäin kogemusega rahule, kuigi sisu ja sõnum jäi pisut ebaselgeks. Mingid mõtted mul siiski tekkisid. Laval oli kaks noormeest ja kaks neidu. Nende näod olid kaetud paberitega. Umbes 5 minutit etenduse algusest nad arutlesid armumise teemal, ise samal ajal pabereid vastu nägu surudes, andes paberile näo kuju. Seejärel viskasid nad paberid eest ning laval hakkas toimuma midagi kummalist. Koreograafiat otseselt nagu ei olnud – tantsijad olid kui hullud, kes millegi üle väga rõõmustasid ning paberit loopisid. Võibolla oli tegemist mingi nõ „maskist“ vabanemisega ning nüüd said nad olla, kes ise tahtsid. Järgnevalt muutus lavaline koreograafia täpsemaks ning lisandus ka muusika. Tantsijad püsisid samal kohal, tehes liigutusi justkui aegluubis. Minu jaoks oli huvitav see, et need ei olnud tantsusammud, mida olen harjunud nägema. Tegemist oli ühelt poolt väga lihtsate ja igapäevaste, teisalt jälle väga kummaliste liigutustega. Sama kombinatsioon pandi seejärel nõ kiirenduse peale ning liigutused said endale hoopis uue vaatenurga. Tagantjärele mõtlen neist kui kahest armumise faasist – esmalt justkui uni ja siis jõudmine reaalsusse.

Ka ülejäänud koreograafiat oli väga põnev jälgida, kuna mul puudub eriline kogemus kaasaegse tantsuga ning enamus tantsutehnikast oli minu jaoks uudne. On raske omistada tähendust kõigele, mis vahepeal toimus, kuid lõpuks päädis see ilmselt armastuse tekkimisega, mida iseloomustas laval olev säraküünl.

Lõpuks andsid tantsijad kõigile osalejatel kama, loopisid õhku paberitükke ning hüplesid rõõmsalt laval, tõmmates sinna ka publikut. Võin oletada, et ehk oli etenduse nimi seetõttu

„Kama“, et olles armunud, on ju tõesti kama, mis ümber toimub. Kogu etenduse vältel nautisin tantsijate sisseelamisvõimet, emotsionaalsust ning suhtlust publikuga. Üldplaanis häiris mind ühtse terviku puudumine, kuna etendus oli küllaltki osadeks hakitud.

Etendus „Las mehed kannavad vuntse“. Võrreldes eelmisega, oli see etendus mulle palju nautitavam. Peamiselt seetõttu, et sisu ja sõnum omistas minu jaoks selgema tähenduse, puudutas mind sügavamalt ning kogu etendus mõjus terviklikumana.

Kaks naistantsijat istuvad toolil. Sätitud, ehitud. Saalis hämar valgus, suits.

Esimene osa etendusest kujutas minu arvates naist kui seksuaalobjekti. Naine, kes peab käituma nagu naine – ehitud kulla ja karraga ning olema olemas mehele kui too teda vajab. Järgnev tegevus justkui näitas, et kui võtta ära ümbert kõik see väline, siis on naine ju samasugune inimene kui mees, mitte mingi kindlate reeglite järgi käituv objekt. Soolised välised erinevused või aegade jooksul ajudesse kulunud mõttemustrid ei tohiks näidata seda, kuidas keegi peaks käituma. Kas naine ei või tunda endas mingeid mehelikke jooni? Kas naisel ei või tekkida kirglikke tundeid teise naise vastu? Miks ei või? Kas see on vale? Minu arvates peegeldas järgnev jõuline koreograafia kahe tantsija vahel just taoliseid segaseid tundeid.

Hetkeks lahkusid tantsijad lavalt ning naases vaid üks, kes justkui oma eluga edasiminekut kehastas. Seejärel esitles too ilunippe naistele, mis pärit ammuhest naisteajakirjast. Ta üritas kaasata ka teist tantsijat, kui see oli kukkunud pikali ning ei tulnud kaasa. Minu arvates kujutas see taaskord seda, kuidas naised üritavad end alatasa teatud raamidesse suruda – kes sellega hakkama saab, kes mitte. Järgnevalt muutus kogu koreograafia täpsemaks ning mõlemad tantsijad esitasid erinevat kombinatsiooni. Algul olid liigutused aeglasemad ning kombinatsiooni korrates muutus see üha kiiremaks, jõulisemaks, liikuvamaks. Seejärel istusid mõlemad toolile, hämardus, ning taustale ilmus video ühest mehest, kes on meigitud, ehitud ning käitus naiselikult. See andis tähenduse pealkirjale, justkui tahaks autor irooniga öelda „Mehed, kasvatage siis oma vuntse, kui tahate, et meie kanname ehteid ja kotsakingi“. Ma ei taha sellega öelda, et etendus oleks kuidagi meeste vastu suunatud – probleem on tekkinud ikka terves ühiskonnas. Igatahes oli see väga mõtlema panev lõpp kogu etendusele ning jättis õhku soorolli küsimused ka meeste seisukohast.

Peale seda tantsuetendust jõudis minuni arusaam kaasaegsest tantsust kui suurest sõnumi edastajast. Mulle meeldis, et tants ja sõnum ei olnud eraldi seisvad osad, vaid orgaaniliselt

ühthesulanud tervik. Ma arvan, et see ongi kaasaegse tantsu juures üks olulisim joon. Samuti leidsin, end mõtlemast selle üle, kui väikest killukest tantsumaaailmast ma siiani olen harjunud igapäevaselt nägema. Tants – see on liikumine meie ümber ja meie sees. Meie kätes, jalgades, kõhus, peas, silmades... See on tohutu väljendusvahend. Minus tekkis tahtmine selle abil endagi mõtteid ja arusaamu teistele edastada ja ma usun, et seda ma ka mingil moel tulevikus teen – näiteks läbi kaasaegse tantsu.

LISA 4 Tantsustuudio juhataja hinnand praktikale

Karoline Suhhov on Viljandi Huvikoolis S-Studios õpetamas alates 2013 a sügisest. Ta annab tunde meie stuudio kõige vanemale ehk II trupile. Tantsijateks on seal 10-12 klassi õpilased. Ta õpetab *show*, *jazz* ja kaasaegset tantsu.

Karoline on väga kohusetundlik ja tubli õpetaja. Mulle meeldib, et ta korraldab avatud tunde, kus on võimalik nii lastevanematel kui minul jälgida, mida lapsed on õppinud. On positiivne, et ta annab igaühele individuaalselt tagasisidet tema soorituse kohta. Tema tunnid on üles ehitatud huvitavalt ja lähtuvalt eesmärgist. Ta on noortega sõbralik ja avatud, kuid samas piisavalt range ja nõudlik. Ta meeldib noortele väga ja nad on temaga igati rahul. Noored on saavutanud Karoline õpetatud tantsudega häid tulemusi. Sel aastal pääsesid nad Kuldse Karika võistluste finaali, *show*-tantsude kategoorias.

Uuest õppeaastast on Karolinel võimalus hakata tegelema ka meie stuudio 1-3 klassi õpilastega ehk ettevalmistusrühmaga ja 4-6 klassi ja 7-9 klassi õpilastega ehk 1 ja 1+1 trupiga.

Karoline on teinud nendega juba näidistunde ja lastele ta meeldib ja usun et ta on väga hea ja andekas õpetaja meie noortele.

Sirli Mändma

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Karoline Suhhov (sünnikuupäev: 06.01.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Kehakogemuste arhiveerimine läbi tänavatantsija keha“
mille juhendaja on Anu Ruusmaa

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivis DSpace säilitamise eesmärgil;

1.2. kirjaliku osa reprodutseerimiseks üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.3. kirjaliku osa üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni. Lõputöö audiovisuaalseid osasid/helisalvestisi „24.04.2015 Tunni salvestus“, „7.05.2015 Tunni salvestus“, „15.05.2015 Tunni salvestus“, „17.12.2014 Toimunud avatud tunni salvestus“ ja lisa 3 „S-Stuudio õpilaste kirjutatud analüüsid tantsuetendustest“ ei ole lubatud avaldada.

2. olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **25.05.2015**

